

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

KULTURALNY I KULTUROWY

◆ ◆ ◆
OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

W wydany w 1979 r. poradniku językowym Witolda Doroszewskiego „O kulturę słowa” czytamy: „między formami przymiotników KULTURALNY i KULTUROWY wytworzyła się (...) różnica znaczeniowa: KULTURALNY to «odznaczający się kulturą», KULTUROWY to «odnoszący się do kultury». Że to zróżnicowanie nie ma za sobą długiej tradycji, o tym świadczy choćby fakt, że jeszcze Reymont pisał: «Tylko dzicy czują i wszystko sprowadzają do uczuć: człowiek kulturowy pojmuje, rozważa, myśli». Dziś mówimy człowiek KULTURALNY, a nie KULTUROWY. W Mikołajkach (...) kilka lat temu na szyldzie sklepu (...) był napis: «Potrzeby kulturalne». W tym wypadku nie należało używać ani formy KULTURALNY, ani KULTUROWY, bo niezależnie od tego, czy z wyrazem POTRZEBA połączymy jeden czy drugi z tych przymiotników, POTRZEBA nie jest artykułem na sprzedaż”. No, cóż, zapewne niejeden spec od marketingu nie zgodziłby się z tą konkluzją sprzed czterdziestu paru lat. Współcześnie nieco inaczej określa się różnicę znaczeniową przymiotników KULTURALNY i KULTUROWY.

KULTURALNY, czyli ‘dobrze wychowany’, może być każdy człowiek – ktoś wobec kogoś (nie: „dla kogoś”), kulturalne może być towarzystwo czy sąsiedztwo, kulturalna może być dowolna osoba. KULTURALNY może jednak oznaczać również ‘odnoszący się do kultury jako artystycznej i umysłowej działalności człowieka’: są więc potrzeby kulturalne, instytucje kulturalne i wydarzenia kulturalne, dobra kulturalne i życie kulturalne.

KULTUROWY to mający związek z szerzej pojętą kulturą jako działalnością społeczności, społeczeństwa lub narodu. Można zatem mówić o określonym kręgu kulturowym, o normach kulturowych, o awansie kulturowym danej grupy społecznej.

O ile KULTUROWY powstał całkowicie na gruncie polskim, o tyle KULTURALNY jest kalką – został utworzony na wzór francuskiego culturel / cultural (dwie XIX-wieczne formy oboczne) lub niemieckiego kulturell o podobnym znaczeniu.